

ĐÀO TẠO NGHỀ VÀ GIẢI QUYẾT VIỆC LÀM CHO NGƯỜI KHUYẾT TẬT Ở THÀNH PHỐ HÀ NỘI

BÙI GIA HUÂN*
ĐOÀN THỊ YẾN**

Người khuyết tật là đối tượng yếu thế cần được sự quan tâm hỗ trợ của xã hội, đặc biệt là vấn đề đào tạo nghề và giải quyết việc làm. Đào tạo nghề và giải quyết việc làm nhằm tìm cho người khuyết tật một công việc phù hợp giúp họ tự tin vượt lên hoàn cảnh, hòa nhập cộng đồng là việc làm rất ý nghĩa của thành phố Hà Nội. Bài viết phân tích thực trạng và đề xuất một số giải pháp nhằm thực hiện có hiệu quả hoạt động đào tạo nghề và giải quyết việc làm cho người khuyết tật trên địa bàn thành phố Hà Nội trong thời gian tới.

Từ khóa: Đào tạo nghề; giải quyết việc làm; hòa nhập cộng đồng; người khuyết tật; thành phố Hà Nội.

Persons with disabilities are vulnerable people who need social support, especially in vocational training and employment support. It is essential to train them and help them find suitable jobs to overcome their circumstances and integrate confidently into the community. The article analyzes the current situation and proposes several solutions to implement vocational training effectively and create employment for people with disabilities in Hanoi in the future.

Keywords: Vocational training; job creation; community integration; people with disabilities; Hanoi city.

NGÀY NHẬN: 10/10/2023 NGÀY PHẢN BIỆN, ĐÁNH GIÁ: 18/11/2023 NGÀY DUYỆT: 15/12/2023

DOI: <https://doi.org/10.59394/qlnn.335.2023.731>

1. Thực trạng công tác đào tạo nghề và giải quyết việc làm cho người khuyết tật tại Hà Nội

Hiện nay, thành phố Hà Nội có khoảng hơn 100.000 người khuyết tật, trong đó khoảng hơn 30.000 người có khả năng lao động¹. Những năm qua, thành phố luôn dành cho người khuyết tật sự quan tâm, chăm lo để người khuyết tật trên địa bàn có cuộc sống ổn định.

Thứ nhất, bảo đảm chính sách của Nhà

nước về đào tạo nghề, giải quyết việc làm cho người khuyết tật. Thành phố triển khai thực hiện các quy định cụ thể trong Luật Người khuyết tật năm 2010, như: tổ chức dạy nghề cho người khuyết; tạo điều kiện để người khuyết tật phục hồi chức năng lao động, được tư vấn việc làm miễn phí, có việc làm và làm việc phù hợp với sức khỏe; được

* ThS, Học viện Phụ nữ Việt Nam

** ThS, Học viện Phụ nữ Việt Nam

hỗ trợ cải tạo điều kiện, môi trường làm việc phù hợp; được hưởng chính sách ưu đãi theo quy định. Cùng với đó, ngày 08/12/2020, Ủy ban nhân dân (UBND) thành phố Hà Nội đã ban hành Kế hoạch số 239/KH-UBND về thực hiện chương trình trợ giúp người khuyết tật thành phố Hà Nội giai đoạn 2021 - 2030. Bản kế hoạch với mục đích thúc đẩy thực hiện Công ước của Liên hiệp quốc về quyền của người khuyết tật và Luật Người khuyết tật nhằm cải thiện chất lượng cuộc sống của người khuyết tật; tạo điều kiện để người khuyết tật tham gia bình đẳng vào các hoạt động của xã hội; xây dựng môi trường không rào cản; bảo đảm quyền lợi hợp pháp của người khuyết tật và hỗ trợ người khuyết tật phát huy khả năng của mình.

Với kế hoạch này, thành phố Hà Nội đặt mục tiêu trong giai đoạn 2021 - 2025 sẽ có 70% người khuyết tật có nhu cầu và đủ điều kiện được hỗ trợ đào tạo nghề, tạo việc làm; 90% người khuyết tật có nhu cầu và đủ điều kiện được vay vốn với lãi suất ưu đãi theo quy định. Giai đoạn 2026 - 2030, thành phố Hà Nội đặt mục tiêu có 80% người khuyết tật có nhu cầu và đủ điều kiện được hỗ trợ đào tạo nghề, tạo việc làm; 100% người khuyết tật có nhu cầu và đủ điều kiện được vay vốn với lãi suất ưu đãi theo quy định.

Thứ hai, các cơ sở dạy nghề cho người khuyết tật, đó là: Trung tâm Sống độc lập Hà Nội; Trung tâm Dạy nghề từ thiện Quỳnh Hoa; Trung tâm Vì ngày mai; Trung tâm nâng cao năng lực cho người khuyết tật nghị lực sống và Trường chuyên biệt Bình Minh. Các trung tâm và trường chuyên biệt nói trên đã đóng góp tích cực vào hoạt động đào tạo nghề và giải quyết việc làm cho người khuyết tật. Đơn cử: Trung tâm Dạy nghề từ thiện Quỳnh Hoa đang dạy nghề cho 55 người, trong đó có 35 người ở nội trú và 20

người ở bán trú²; Trung tâm Vì ngày mai đã đào tạo dạy nghề, tạo việc làm cho hơn 1.600 người khuyết tật trong cả nước với trên 80% học viên ra trường có việc làm ổn định; đã có hơn 6 nhóm tự lực, như: “Vì ngày mai ban đầu” và có 5 doanh nghiệp do các em làm chủ, đang giúp khoảng 400 em khuyết tật có việc làm³.

Thứ ba, giải quyết việc làm cho người khuyết tật. Thành phố Hà Nội đã tích cực tổ chức các phiên giao dịch việc làm lồng ghép tuyển dụng lao động là người khuyết tật. Tháng 4/2023, thành phố tổ chức phiên giao dịch việc làm lồng ghép tuyển dụng lao động là người khuyết tật với sự tham gia của 33 doanh nghiệp có nhu cầu tuyển dụng, tuyển sinh 901 chỉ tiêu, trong đó có 12 doanh nghiệp tuyển dụng, tuyển sinh 340 lao động là người khuyết tật với mức lương cao, như: Công ty TNHH Giải pháp truyền thông T&T Việt Nam tuyển 5 nhân viên kinh doanh là người khuyết tật vận động có giọng nói tốt, giao tiếp ổn và biết sử dụng máy tính, thu nhập hấp dẫn từ 7 - 15 triệu đồng/tháng, hỗ trợ chỗ ở⁴, ngoài ra, các doanh nghiệp tuyển dụng lao động nghề thêu tranh, may, làm hoa lụa, kế toán, sửa chữa đàn, photocopy, kinh doanh... Nhiều đơn vị, doanh nghiệp do người khuyết tật làm chủ, sử dụng đa số lao động là người khuyết tật, như: Hợp tác xã Sức sống xanh (xã Tân Dân, huyện Sóc Sơn); Hợp tác xã Vụn Art (phường Vạn Phúc, quận Hà Đông); Công ty We-Edit Việt Nam (phường Đồng Mai, quận Hà Đông)...⁵.

Thứ tư, thu nhập hàng tháng của người khuyết tật. Những năm qua thu nhập của người khuyết tật không ổn định, không thể tự đáp ứng nhu cầu vật chất, tinh thần bằng chính sức lao động của bản thân. Một số lao động khuyết tật có việc làm ổn định nhưng thu nhập không cao. Kết quả khảo sát (số lượng 400 người) từ Sở Lao động, Thương

binh và Xã hội Hà Nội cho thấy⁶: mức thu nhập dưới 1 triệu/người/tháng là 87 người (chiếm 21,8%); thu nhập từ 1 - 3 triệu/người/tháng là 121 người (chiếm 30,2,8%); thu nhập từ trên 3 - 5 triệu/người/tháng là 67 người (chiếm 16,8%); thu nhập từ 5 triệu/người/tháng là 13 người (chiếm 3,2%); người khuyết tật không có thu nhập là 112 (chiếm 28%). Từ đó, có thể nhận thấy, mức thu nhập trung bình của lao động khuyết tật chỉ đủ đáp ứng nhu cầu tối thiểu của họ.

Bên cạnh những thành tựu đạt được, việc đào tạo nghề và giải quyết việc làm cho người khuyết tật ở thành phố Hà Nội thời gian qua vẫn còn những hạn chế, bất cập:

Một là, một số cấp ủy Đảng, chính quyền và các cơ quan chức năng chưa thật sự quan tâm đúng mức trong việc lãnh đạo và chỉ đạo đối với công tác dạy nghề và giải quyết việc làm dành cho người khuyết tật. Những nội dung chương trình, ngành nghề và hình thức đào tạo cũng chưa hợp lý, kết cấu quá nặng về lý thuyết, thiếu thực hành, đặc biệt, chưa có những giáo trình dành riêng cho người khuyết tật, mà chỉ là những bài giảng nhất thời, mang tính cá nhân.

Hai là, công tác tuyên truyền, truyền thông và giáo dục đến nhóm người khuyết tật về định hướng nghề nghiệp thiếu tính thường xuyên, chưa coi trọng việc học nghề, nâng cao tay nghề và vấn đề việc làm cho người lao động. Người khuyết tật thiếu thông tin, kiến thức về các chính sách, pháp luật, chính sách ưu đãi của Nhà nước nên không tiếp cận được với nguồn vốn.

Ba là, công tác điều tra, khảo sát và nắm bắt thông tin liên quan đến nhu cầu học nghề và kết quả việc làm sau học nghề chưa được triển khai một cách khoa học, thiếu tính thường xuyên. Việc tăng cường công tác kiểm tra, giám sát và tuyên truyền, phổ biến

việc thực hiện các chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước về việc làm nhằm nâng cao nhận thức về quyền và trách nhiệm còn chậm trễ. Còn tồn tại không ít nhóm người khuyết tật chưa có việc làm hoặc việc làm chưa thật sự ổn định, như: bán vé số, thu gom ve chai, ăn xin trên đường phố, làm đồ mỹ nghệ tại nhà...

Bốn là, sự phối hợp giữa các cơ sở đào tạo nghề với các doanh nghiệp nhằm nâng cao chất lượng, hiệu quả đào tạo nghề, giải quyết việc làm còn nhiều hạn chế. Hầu hết các doanh nghiệp chưa nhiệt tình khi nhận lao động là người khuyết tật vào làm việc với các lý do, như: pháp luật lao động quy định thời gian làm việc của đối tượng không quá 7 giờ/ngày, 42 giờ/tuần là không phù hợp với dây chuyền sản xuất. Đối với doanh nghiệp, khi tìm hiểu về liên kết đào tạo nghề, phần lớn doanh nghiệp quan tâm đến các vấn đề liên quan đến kinh phí đầu tư cao, rủi ro cũng tương đối lớn, vì không phải người khuyết tật nào cũng có ý thức cao về nghề nghiệp.

Năm là, một số cơ sở sản xuất, các doanh nghiệp trên địa bàn khả năng thu hút lao động còn thấp, nhiều lao động được đào tạo nghề chưa có việc làm ổn định, hoặc không có việc làm. Dịch vụ hỗ trợ việc làm cho người khuyết tật tập trung chủ yếu ở khâu dạy nghề và giới thiệu việc làm, trong khi khâu tư vấn nghề, hỗ trợ tại nơi làm việc, tạo ra các điều chỉnh hợp lý tại nơi làm việc còn hạn chế. Các đơn vị cung cấp dịch vụ liên quan đến việc làm và phục hồi khả năng lao động cho người khuyết tật, như: các cơ sở dạy nghề, trung tâm giới thiệu việc làm, đơn vị phục hồi chức năng, doanh nghiệp..., chưa tạo được sự kết nối, hợp tác chặt chẽ do hiện nay nước ta vẫn chưa chính thức có chương trình phục hồi chức năng lao động cho người khuyết tật.

Sáu là, đời sống của lao động khuyết tật còn bấp bênh, thiếu việc làm, vẫn còn một bộ phận lao động chưa có công việc ổn định, thu nhập thấp. Số người tìm được làm việc ổn định trong các cơ quan, tổ chức, doanh nghiệp hoặc các công việc đòi hỏi kỹ năng, trình độ chuyên môn rất ít.

2. Một số giải pháp đào tạo nghề và giải quyết việc làm cho người khuyết tật trên địa bàn thành phố Hà Nội trong thời gian tới

Để nâng cao việc đào tạo nghề, giải quyết việc làm cho người khuyết tật, thành phố Hà Nội cần tiếp tục đẩy mạnh việc thực hiện một số giải pháp chủ yếu sau:

Thứ nhất, rà soát, thống kê các cơ sở đào tạo nghề đối với người khuyết tật và nhu cầu học nghề của người khuyết tật. Xây dựng kế hoạch và tổ chức đào tạo nghề đối với người khuyết tật linh hoạt về thời gian, địa điểm, tiến độ đào tạo phù hợp với nghề đào tạo, hình thức đào tạo thông qua các cơ sở đào tạo nghề, doanh nghiệp hoặc các tổ chức của người khuyết tật; các cơ sở sản xuất - kinh doanh, dịch vụ có sử dụng lao động là người khuyết tật hoặc của người khuyết tật.

Thứ hai, nhân rộng mô hình hỗ trợ sinh kế đối với người khuyết tật, mô hình đào tạo nghề gắn với giải quyết việc làm đối với người khuyết tật; mô hình hợp tác xã có người khuyết tật tham gia chuỗi giá trị sản phẩm. Ưu tiên thanh niên khuyết tật khởi nghiệp, phụ nữ khuyết tật, người khuyết tật và các doanh nghiệp, cơ sở sản xuất - kinh doanh sử dụng nhiều lao động là người khuyết tật được vay vốn ưu đãi từ Ngân hàng Chính sách xã hội và các nguồn vốn khác để tạo việc làm.

Thứ ba, bố trí kinh phí ngân sách thành phố để tổ chức dạy nghề miễn phí cho người khuyết tật có nhu cầu và khả năng học nghề nhằm giúp họ có ngành nghề phù hợp với khả năng lao động của mình để tự tạo việc

làm hoặc tìm được việc làm có thu nhập ổn định cuộc sống. Bổ sung nguồn vốn tín dụng ưu đãi sang chi nhánh Ngân hàng Chính sách xã hội của thành phố để cho các hộ gia đình người khuyết tật và các cơ sở sản xuất - kinh doanh sử dụng từ 30% trở lên tổng số lao động là người khuyết tật vay phát triển sản xuất - kinh doanh.

Thứ tư, tổ chức lồng ghép các phiên giao dịch giới thiệu việc làm hàng tháng cho người khuyết tật, giúp người khuyết tật tiếp cận với các doanh nghiệp có nhu cầu tuyển dụng lao động, được tư vấn học nghề, việc làm phù hợp với khả năng của người khuyết tật □

Chú thích:

1, 6. *Tác giả tổng hợp từ nguồn số liệu do Sở Lao động, Thương binh và Xã hội Hà Nội cung cấp năm 2022.*

2. *Mái ấm Quỳnh Hoa. Bài viết từ cuộc thi “Những tấm gương bình dị mà cao quý lần thứ 13”.* <https://www.qdnd.vn>, truy cập ngày 27/9/2023.

3. *Vĩ Ngày Mai - nơi tạo việc làm cho thanh thiếu niên khuyết tật.* <https://vitreem.baodansinh.vn>, ngày 17/11/2022.

4. *Người khuyết tật được giải quyết việc làm thu nhập tới 15 triệu đồng/tháng.* <https://kinhte-dothe.vn>, truy cập ngày 28/9/2023.

5. *Giải quyết việc làm cho người khuyết tật còn nhiều khó khăn.* <https://hanoimoi.vn>, truy cập ngày 28/9/2023.

Tài liệu tham khảo:

1. *Kế hoạch số 239/KH-UBND ngày 08/12/2020 của Ủy ban nhân dân thành phố Hà Nội về thực hiện chương trình trợ giúp người khuyết tật giai đoạn 2021 - 2030.*

2. *Luật Người khuyết tật năm 2010.*

3. *Nghị định số 28/NĐ-CP ngày 10/4/2012 của Chính phủ quy định chi tiết và thi hành một số điều của Luật Người khuyết tật.*

4. *Quyết định số 3397/QĐ-UBND ngày 03/7/2018 của Ủy ban nhân dân thành phố Hà Nội về việc phê duyệt Điều lệ Hội Người khuyết tật.*